

„Gospodarska priloga“

priložena od

štajerskega gospodarskega društva.

L. 1883.

11. marca,

Štev. 5.

Izobraženje vinarjev na vinorejski šoli.

Podpisano ravnateljstvo (direkcija) naznanja, da se vzame od 15. marca naprej deset mladih dečkov ali vinarjev starih od 18 do 25 let v praktično izobraženje v sadje- in vinoreji. Ti učenci dobijo tam navadno plačo na dan, in porabijo se v šoli ali v sosednih vinogradih in vinarjih, zavezani pa se morajo vsaj pol leta ostati v vinorejski šoli. Pismena ali ustmena naznanila s prilogo domovnice ali posejskih bukvic in od župana poterjene svedočbe dobrega zadržanja naj se dajo do 8. marca 1883 na: „Ravnateljstvo deželne sadje- in vinorejske šole pri Mariboru“.

Pismo iz kmetov.

Ljubi prijatelji!

Kdo izmed vas ni povzdignil že večkrat glasa, pritoževati se o težavnih razmerah, ktere tlačijo dandanes kmetovalca in cel kmetijski stan?

Kdo od vas ni videl večkrat že v zrcalu od skerbi gerbanega obličja svojega sosedu svoje lastne težave, in pomiljeval s sosedom vred terdo in težavno stanje kmetakega stanu. Kje so časi, kje so dnevi, ko smo slave mi sinovi, namreč kmetijski Slovenci veselili se še premožnega stanja, kadar so nas drugi še zavidali? Okritoserčno moramo povedati, da so se časovi spremenili, grozno spremenili, in sicer na slabo, na mesto premožljivosti nastopila je skerb in potreba, in kdor dandanes sam še ni skušil teh dveh groznih besedi, naj pogleda okoli sebe, pogleda naj svoje sosedu, večino kmetovalcev, katerim je fežberaška palica pripravljena.

Zato pa še ne smemo obupati, prijatelji! ni še nam odklenkalo, in z Božjo pomočjo nam ne bo bila še zadna ura. Mi, ki smo še na gruntih in hišah, hočemo obstati na njih; ja hočemo, in naša volja veliko premore. Dovolj virov je še kmetako blagostanje popboljšati, moramo pa jih poiskati in porabiti, če ne so posušijo, brez da bi bili porabljeni.

Dva mogočna stebra stojita še, in ta sta: pridonost in varčnost. Še se nahajate na kmetih te čednosti; in kakor dolgo ostanite te dve pri nas, nam

se ne bo godilo slabo. Ne zanašajmo se na slepo srečo, ta je goljufiva, enemu da, drugemu vzame vse po svoji termi. Naše geslo naj bude: „Marljivost in varčnost, in zdrava pamet“ in stojimo že na pragu blagostanja.

Kdor si prisluzi s pridnimi rokami svoj vsakdanji kruh, temu diši še enkrat tako dobro. Zadovoljen je in zmeren, in uči se pogrešati marsikaj.

Dragi prijatelji! Hvalimo Boga, da je nas vsotvaril in odločil za težavno delo. Delo in in pot nam bude v blagoslov.

Ozrmo se proti jugu, in pogledimo tiste narode, katerim dala je narava vsega obilo, katerim ni treba ne gnjotiti ne sejati, in vendar obilo žanjejo. Pa se vendar prikaže huda pojava, lakota tam večkrat, kakor pri nas. Pridejo tam slabe letine in dnevi nadloge, tam morajo terpeti lakoto, ker samostojnega dela niso navajeni.

Mnogo mojih prijateljev odgovorilo mi bo na to, da ne morejo doseči ničesa, če delajo in varčujejo še toliko, ker nesrečna konkurenca (poganjba) privaževanje kmetijskih pridelkov iz ptujih dežel znifujejo ceno domačega pridelka; temu nasproti pa so plačila za delo in davki vedno bolj visoki. Dragi prijatelji! Konkurenca je sicer tern v peti, in felite si jo čez hribe in doline, pa ima v kmetijskem obziru vendar svojo veljavo.

Če bi konkurence ne bilo, ostalo bi bilo pri kmetijstvu marsikaj pri starem; in ker se podedovane navade, ločiti se težko od starega, ne moremo znebiti, nam so nasledki dandanes vedno bolj razširjajoče se konkurence toliko bolj sitni. Geslo konkurence je: „Dobro in po ceni!“

Vsako trudi se popboljšati svoje pridelke ali svoja dela, in jih prodajati kolikor mogoče po ceni.

V časih, kadar konkurenca ni bila tako razširjena, kakor sedaj (konkurenca bila je in bo vedno, samo manjša) imele so tudi slabe reči svojo veljavo, ker ni se moglo izbirati. Dandanes pa je vsake reči dovolj, izbrati moremo samo dobre reči, toraj ima samo to, kar je dobrega svojo veljavo, ktera mu je dostojna.

Nam kmetom donaja konkurenca mnogo koristi. Izbuja nas do varčnosti, sili nas sejati in obdelovati to, kar nas stane cenejše, plača pak se boljše.

Konkurenca nas sili grunt in zemljo spravljati v prid, kakor je le mogoče, sili nas varčevati z delavnimi močmi, sili nas dajati njivam za pridelke na narcenejši in nar pametnejši način s gnojem tistih tvarin, ktere zgrubile so po svojih doneskih.

Konkurenca nas sili, opustiti obdelovanje fitnih plemen, ktera nam po svojih doneskih ne splačajo ne časa, ne truda še manj pa stroškov; ker prisili nas poprijeti se tistih žitnih plemen pri kterih je treba manj delavne moči in manj časa, s svojimi doneski pa nam dajejo več koristi. Konkurenca pa tudi nam kaže, da marljivost in varčnost morate se zediniti s pametjo in premiselkom.

Kaj bi koristila nam marljivost, če ni zraven pameti in premiselka, toraj se napčno obrača?

Pri vsakem delu moramo prašati pamet za svet, ker pamet pomaga veliko pri poboljšanju kmetkega blagostanja.

Zato prijatelji brez strahu idemo na delo! gledati čemo brez skerbi konkurenci na kmetijskem polju v obraz. Na vse strani bomo se ozirali, da vidimo, kaj delajo drugod, in po poskušnjah bomo napravili svoje gospodarstvo tako, da se bo zapazil tudi pri nas napredek v kratkem, in dobili bomo kmalu blagoslov in sad previdnosti in marljivosti.

Truditi se moramo pridelke pomnoževati, in stroške zniževati, in ložje bomo živeli. In če nam samim ni odločno vživati sad dobrega in hvalnega truda, glejmo na otroke, pripravimo jim, kar nam v svoji starosti zase storiti ni mogoče. Izgojimo jih v misleče, brihtne, čverste in delavne mozte, in zagotovljeni moremo biti, da bodo z imenovanimi lastnostimi celo svoje življenje srečni.

Na tak način koristimo sami sebi, koristimo svojim otrokom, in koristimo svetu.

V. Prangner.

Nasvet poboljšati živinoreje.

Vsak živinorejec in vsakdo, kteremu je blagor naroda pri sercu, vesel je bil, ko je dobila postava o poboljšanju živinoreje na Štajerskem cesarsko potertjenje. Postava ima v resnici določbe, da boljših ne moremo zeleti. Kako pa se izvršuje ta postava? Kakov vspah pa so imela bikovska licenciranja na Štajerskem? Le poročila o njih treba je čitati, in najdejo se nekteri „pa“ kteri pomenijo veliko. Proti temi „pa“ boriti se moramo, in to borovanje donášalo nam bo obilega sadja. Pisalec tega bil je sam pri komisiji za licenciranje bikov. Ko so pripeljali bika na ogled, in so se biki pregledali, kimal je marsikdo od komisije z glavno, in mislal si je če ne bomo licencirali tega in tega bika, ki sicer ni vreden, kaj pa bo počela potem občina, ki nima ne ednega bika? Boljši je slabi bik, kakor nobenega; — in licencirani so bili slabi biki. Kaki nasledki pa bi bili, če bi se komisija primorala licencirati v drugo slabe bika, je pertlikovce, in bi jih naznanila pripravne za obrejevanje? Ta komisija pride v past,

storiti bi mogla nekaj od česar ve, da občini ni v prid, da obvaruje še večjo škodo.

Postava sicer pravi, vsaka občina ima dolžnost rediti za 100 krav enega licencianega bika; kje pa ga dobiti? V celi okolici ni ne enega bika na prodaj, in če je ravno kdo, ki bi prodal svojega bika, kaj pa potem počne občina iz ktere se proda edini bik, in mora potem ostati brez bika? Kako bi se moglo pomagati temu, brez da bi se pripravila dežela, okraj in občine v prevelike stroške?

Najde se dovolj občin po kterih je dosti pravnih bikov. Pri takih občinah tudi ni treba posebnih postavnih določb. Pri takih občinah, po kterih so ravno naznanjene razmere, naj bi kmetijske podružnice ali okrajni zastopi pogodili se s verlim kmetovalcem, ki ima dobre hleve (in tacih je dovolj v vsakem okraju) da naj kupi 10—20 mladih bikov, ki so poterjeni od komisije, velja tak mlad bik okoli 25 goldinarjev, in naj jih ima v svojem hlevu tako dolgo, da so zmoini brejiti. Licenciranska komisija in živinozdravniki poznajo in vedo, kje se dobi dobra živina, toraj bilo bi jim prav lahko nakupiti mladih bikov, pri kterih po pravici dočakovati je, da napravljajo odraseni dobro pleme. Reja takega mladega bika do rabe za brejilo bi stala morda 40 do 50 goldinarjev za enega bika; veljal bi toraj prav dober bik 65 goldinarjev, to pa ni nobena plača za dobrega bika. Če bi se godilo na ta način, mogoče bi bilo komisiji zapovedati tistim občinam, ktere nimajo pravega bika, kupiti si dobrega na naznanjeni način.

Saj se ve da prašali nas bodo, kje pa denarja vzeti, da se nakupijo mladi biki, in da se redijo v hlevih omenjenega kmetovalca? Pisalec tega meni, da bi se denar za to prav lahko dobil, in sicer na sledni način: Pripomočki, ktere dajala je do sedaj kmetijska družba za poboljšanje živinoreje, naj bi se obernili v nakup mladih pristojnih bikov. Kar pa še manjka dodala bi štajerska hranilnica, ktera podpirala je dosedaj dobrodelno vse naprave, ktere so deželi v prid, deloma pa tudi okrajne hranilnice in okrajni zastopi. S časoma bi se povernili vsi ti stroški od občin, ktere potrebujejo in želijo dobrega bika, gotovo z veseljem, in prav nanjko.

Ta nasvet vreden je v resnici, da se dela po njem, ali naj se poskusi vsaj v nekterih občinah; naj se poskusi napervo v Wildonu, kjer je hranilnica vže darovala 1000 goldinarjev za poboljšanje živinoreje.

V našem kraji vedo kmetje prav dobro, kje se dobi dobra živina; gredo toraj do posestnikov take živine, in prosijo jih mlada teleta moškega spola ne prodajati mesarjem, temveč prihraniti jih zanja, če jih ne bi redili sami, da se tudi pri njih živinoreja kolikor mogoče boljša.

Če se živinoreja začne po mojem nasvetu, prašali bodo gotovo posestniki mladih bikov živinozdravnika, ali kakega od komisije za licenciranje, če se splača rediti mlado telje, in zagotovljeni smemo biti, da se bo redila na ta način samo izvrstna ži-

vina, in posebno biki, ki imajo vse lastnosti dobro plega razširjati.

Če pa se ne bo delalo po mojem nasvetu, bo pa postava, ktera ima namen, poboljšati živinorejo, kmetovalcom ravno v škodo, ker nikdo ne bo redil več bikov. Do sedaj misli je bikov posestnik: Če moj bik ravno korenjak ni, in če tudi ne zadostuje postavi, pa sosedni kmetje morajo vendar priganjati svoje krave k njemu, ker v okolici drugega bika ni; od sodaj pa ne bo rodil noben kmeč bika, ker bati se mu je treba, da ga mu ne poterdijo (licencirajo).

Če se oziramo na vse tu izrečeno, želimo da bi kmetijska družba naš nasvet vsaj dobro premislila, in kar tiče nakupovanja mladih bikov v kratkem poskusila, če ne povsod vsaj v nekaterih okrajih. Zagotovljeni moremo biti, da ne donasja noben denar toliko in tako gotovih obresti, kakor denar, ktereга se izda za dobre bika.

—B.—

Nasejanje velikega korenja (Riesenmöhre).

Pri obdeljevanji poljskih rastlin do sedaj na veliko korenje se še ni gledalo, toraj nima tiste veljave, ktera mu je dostojna. Ta pridelek, kateri bi sicer dal sam na pešinatom ilovčnem gruntu v resnici velike pridelke, nima sicer tolike veljave, kakor bela pesa pa vendar bi bilo svetovati sejati ga med drugimi ali nad drugimi pridelki.

Jaz sadim velikansko belo korenje že dve leti s prav dobrim vspedom. Lansko leto sejal sem med lanenem semenom korenjevo seme, ktereга sem dobil od grof Attemsovega semenarstva pri sv. Petru. To seme pripravil sem prav malo pod zemljo, zadosti je, če se z valarjem povajla. Po porušanem lanu dal sem opleti mala korenjeva zelišča, ktera so zaradi suhe spomladi zlo zaostala. Čez pet tednov pa so pokrila korenjeva zelišča celo polje tako popolno, da drug plevel ni mogel več rasti, ter ni bilo na ti njivi do kopanja nobenega dela več. Pridelal sem na njivi 200 □klafter veliki tri čedne vozove korenja, okoli 20 mecnov. Akoravno nimam take zemlje, kakšno si to korenje želi, vendar ni bilo redko korenje, ki je tehtalo po 2 kilogram. Če mu pa je zemlja ugodna zredi se to korenje do 3 ali 4 kilogram. teže.

To korenje je prav dobra korma konjem, mlečni živini in svinjam za rejo, tudi se sme mešati med kermo pri pitanju govedine ali svinj.

S temi versticami rad bi kmetovalce opomnil, na to rastlino bolj gledati, ravno sedaj ko se bliža spomlad, in se kmetška dela na polju začnajo. Poskusnja sejati to korenje med jecmen ali lan, bo pokazala, da se pridelata tudi v naših krajih obilno tega korenja. Če se mlade rastlince oplevajo enkrat po četvi prvega žita, se zarastejo same tako, da ni treba nobenega dela več z njimi do kopanja, in to je kaj vredno posebno v jeseni, ko se kmet pripravljajo na sejanje zimskega žita.

F. Stocker.

Dolžnikom štajerske hranilnice.

IZ naznanila zastavne naprave štajerske hranilničnega društva vidimo, da se bo zljajalo dolžnikom posojil na grunte v 5¹/₂%-nih zastavnih listih od 1. julija 1866 in 1. februarja 1877 zavoljo premenbe 5¹/₂%-nih zastavnih listov v 5%ovo plačevanje, ker plačevali bodo zanaprej samo 5¹/₂% obresti od svojega dolga; in se bo dolg na nov način v delih plačeval, in sicer na način, da se bo izračunil rok za obresti in izplačevanja dolga od še ostalega kapitala, če se da deliti v 10 delov, če ne pa od prvotnejšega kapitala, ki se da deliti med 10, in da dolžnik ne bo plačeval več ko 3% na pol leta za obresti in vračevanje kapitala. Ta poboljšek se pri vseh rokih zapadlih od 1. aprila 1883 začne. Po § 8 pravil dopuščen vračevanje kapitala, se more vracati tudi z novimi 5% zastavnimi listi.

Znižane tarife za sadna drevesa.

Ker je poslal centralni odbor štajerske kmetijske družbe prošnjo do c. kr. obertniškega ministerstva, sklenile so po nasvetu imenovanega ministra direktije avstrijskih železnic šteti sadna drevesa pri vseh tistih železnicah, ktere so sprejele enotno tarifo (imovano „Reformtarif“) če se dajo na železnico za berzovozno blagó (Eilgut) med blagó po znižani ceni, če se pa dajo na železnico za navadno blagó (Frachtgut), se tarifiirajo v II razred.

Tudi južna železnica dovolila je, da se tarifiirajo sadna drevesa, če se dajo železnici za navadno blagó po III versti (z ažijs) za faktično težo, če se pa dajo železnici za berzovozno blagó, tarifiirajo se po tarifi št. 3 za berzovozno blagó po znižani ceni za najmanj 50 kilogram. na vozilni list. Ta znižana cena velja za vse postaje na južni železnici ležeče na ta kraj Litave, za železnico Dunaj-Potendorf-Dunajsko novo mesto, in c. kr. državno železnico Spodni Drauburg-Wolfsberg.

Plača se toraj za pošiljanje sadnih drevs na Rudolfov, Solnograški in Ogersko zapadni železnici 0-53 krajc. na Gizelni železnici 0-51 krajc., na južni železnici 0-448 krajc. (z ažijs) za 100 kilogram. teže in en kilometer daljave. Ko se bodo vpeljale pri državnih železnicah nove tarife, ktere so napravili pri državno-železničnem posvetovanji, bo cena po tih železnicah še bolj znižana. Plačevalo se bo namreč 0.5 krajc. za 100 kilogram. in 1 kilometer do 300 kilometrov daljave; pri daljavah čez 300 kilometrov plačevalo se bo 0.3 krajc. za 100 kilogram. in 1 kilometer.

Znižana tarifa za rasteča zelišča in cvetlice.

Južna železnica naznanja, da rasteča zelišča v jerbash in trugab zavita s platnom ali s štorijami in ne čez 3-2 metre visoka pri oddaji na železnico za berzovozno blagó in nar manj 50 kilogram. na en vozilen list tarifa se bodo po znižani berzovozni tarifi od 1. januarja 1883 na vseh njenih progah.

Zmanjšana plačila za snaženje živinskih vozov. Plačilo za snaženje vozov, v katerih se je prevzerala živina (od enega voza 3 glj.), čez katero pritoževali so se vsi, se je po ukazu c. kr. obertniškega ministerstva do vseh avstrijskih železnih-kih opravilnih od 1. marca t. l. znižala. Pri vozovih za govedino, svinje in konje brez osira na število živine za navaden voz, ali pri svinjskih vozovih, za porabo le enega predala plača se 1 glj. 50 krajc., za voz z osmi kolesi, ali pri svinjskih vozovih, če se porabita oba predala, plačata se 2 glj. 50 krajc. S tem ukazom se je vstreglo pravičnim željam tistih, ktere zadene to plačevanje.

Blagajnično poročilo.

Od 26. septembra 1882 do 25. februarja 1883 došlo je družbeni blagajnici na doneskih družbenikov in po drugih plačilih podružnic: Afenz 73, Arvež 73, Aussee 47, Birkfeld 20, Celje 134, Deutsch-Landsberg 97, Eisenerz 75, Fehring 59, Vransko 62, Ormuž 62, Frohnleiten 91, St. Gallen 25, Gleisdorf 94, Konjice 38, Ostgraz 24, Gröbming 8, Hartberg 72, Ilz 29, Irđning 10, Judenburg 236, Kindberg 35, Kirchbach 50, Knittelfeld 90, Lipnica 68, Ljubno 32, Sevnica 10, Ljutomer 21, Maribor 17, Murau 17, Cmurek 110, Oberzeimer 192, Passail 18, Brešce 22, Čerminj 12, Slatina 47, Stainz 46, Voitsberg 134, Weiz 98 in Wildon 92 goldinarjev; vkup 2410.

(Posnemanje vredno.) Velikodušna gospa iz Dunaja dala je na spodbudo gosp. nadučitelja Vencelj Hödi-a v Špitalu na Semernig pripomočke, da dobi 50 revnih otrok skozi celih pet mrazih mesecv vsaki dan gorko krepko juho (župo). Ti revčiki morajo ostati čez poldan v šolskem kraju, kjer se predalje doma, in imeli so do sedaj za kosilo sam kosček subegu kruha.

(Premena gruntnega posestva na Ruskem.) Gruntno posestvo na Ruskem, ktero je ostalo popred navadno več rodbin pri eni družini, premena v zadnem času pogosto posestnika. Preiskave zapovedane zavoljo tega, kažejo da je temu vzrok, da se zmanjšujejo posestva plemenitašev od dneva do dneva. Zlahtniki prodali so v desetih letih od 1867 do 1876 samo v guberniji Petrograški 636.000 desetinj*, dokupili pa so samo 356.000 desetinj, zgubili so toraj 19% gruntnega posestva. Enako godilo se je po drugih gubernijah. Preiskave pokazale so tudi, da je prišla večina gruntnega posestva 42 do 45% v roko kupcev in malih meščanov v Petrograški in Moskovski guberniji; v Pultavski guberniji pa so kupili plemenitaki 62% prodanega gruntnega posestva, kozaki in kmetje 15% židovi 8-9% kupci 7% in drugi 7-5%. Zanimivo je, da se mnogi v sledno imenovani guberniji gruntno posestvo židov, ktero se je pomnožilo v 8 letih za 26.000 desetinj.

Pferdezüchter.

Letni in živinski sejmi na Štajerskem

od 12. do 20. marca 1883.

Sejmi brez * tu napeljani so letni in kramarski, z * so živinski, z dvemi ** so živinski in letni sejmi.

12. Marca: Dehantkirchen** okraj Friedberg, sv. Egidi pri Velejih okraj Šestanj, Ribnica* (Fischbach) okraj Brezje polje, sv. Duh pri Ločah** okraj Konjice, Sentjur** okraj Celje, sv. Križ okraj Ljutomer, sv. Lorenz na Dravskem polju** okraj Ptuj, Marenberk**, Maribor (goveji in konjski semenj), Ruše** okraj Maribor, Preding** okraj Wildon, Teufenbach** okraj Neumarkt, Uebelbach** okraj Frohnleiten, Selnice na Dravi okraj Maribor.

15. marca: Gradec* (Lagergasse, zraven mešnice), Zdole** okraj Brešce,

16. marca: Breitenfeld okraj Feldbach, Ehrenhausen** okraj Lipnica, Ormuž**, Braslovice** okraj Vransko, Šmarje na Pichelbach okraj Graška okolica, Semriach** okraj Frohnleiten, Straden** okraj Mureck, Sl. Bistrica**.

17. marca: sv. Egidi** okraj Maribor, Gleisdorf**, Podsreda okraj Kozje, Lemberg** okraj Šmarje, Lemberg okraj Hartberg, Holenek** okraj Deutsch-Lansberg, Mureck**, Ročica** okraj Gornigrad, Šostanj**, Terbovlje** okraj Laško, Podčeter-tek** okraj Kozje, Slov. Gradec.

18. marca: Kamce** okraj sv. Gallen (terpi dva dni).

19. marca: Svičinja okraj Maribor.

20. marca: sv. Barbara v Haložah okraj Ptuj, Studenci* okraj Maribor, Edelschrott** okraj Voitsberg, Kamce* okraj Maribor, Hengstberg** okraj Wildon, St. Johann bei Herberstein* okraj Pöllan, sv. Križ** pri Slatini okraj Rogatec, Ljubno** okraj Gornigrad, Sevanca**, sv. Marka okraj Laško, Oplotnice** okraj Konjice, Predlice okraj Maribor, Zibika** okraj Šmarje, Wettmanstetten** okraj Deutsch-Landsberg. —

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrh.

Mesta	Pšenica		Rž		Jajmena		Oves		Turdica		Prečo		A/da
	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.	fl. kr.		
Celje . . .	9	—	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 50	—	—	—	—	—
Maribor . . .	7 42	5 40	5 15	3 20	3 78	4	5	—	—	—	—	—	—
Ptuj . . .	9 20	7	7 80	6 70	6 50	5 60	7	—	—	—	—	—	—
Gradec . . .	8 29	5 47	5 77	3 38	4 79	5 62	3 98	—	—	—	—	—	—
Celovec . . .	7 40	3 66	4 52	3	4 44	5	5	—	—	—	—	—	—
Ljubljana . . .	8 18	5 43	4 53	3	5 61	4 03	6 18	—	—	—	—	—	—
Ormuž . . .	9 75	7 32	5 70	3 98	6 45	5 60	6 06	—	—	—	—	—	—
Dunaj . . .	10 25	7 85	9	6 75	6 50	8 85	—	—	—	—	—	—	—
Peit . . .	9 90	7 30	7 90	6 60	5 90	6 82	6 30	—	—	—	—	—	—

*) desetina je = 1.07 hektara.